

o moudrost druhé poloviny života, protože stále hledají uzavřenost a soukromé oceňování, jež náleží první polovině života.

Z tohoto předvídatelného zužování a tuhnutí, k němuž v lidech dochází, existuje pouze jedna skupina výjimek. Mnozí postižení a chudí lidé, mnozí lidé v podřízených pozicích, mnozí, kteří pracují s umírajícími a utlačovanými, mnozí, kteří prošli blízkostí smrti a praví mystikové ve všech náboženstvích tvoří tyto zárné výjimky. Často s postupujícím věkem stále více vyzařují, jsou stále pružnější, mají větší soucit. Proto nás biblická tradice učí, že ti „malí“ mají velký náskok ve věcech moudrosti a duchovní iniciace.¹⁶

Jestliže vám někdo bude vyprávět o znovuzrození, osvícení nebo spásy a o cestě do nebe a nebude napřed poctivě mluvit o umírání, nevěřte mu. V celé přírodě neexistuje žádná obnova bez předcházející ztráty. I samo slunce v každém okamžiku umírá. Nemůžete se narodit „znovu“, pokud napřed nezemřete. Evangelium prosperity není vůbec žádné evangelium. Smrt a život jsou ve věčném objetí, jsou to dvě strany stejné mince. Nemůžeme mít jedno bez druhého, to je jedno absolutně společné téma na pozadí každého iniciačního rituálu, který jsem studoval. Iniciace, která by zkušenostně neučila tomuto paschálnímu tajemství, není vůbec žádnou iniciací.

2. PROČ V MODERNÍCH KULTURÁCH POTŘEBUJEME INICIACI

Abych snad, když kážu jiným, sám neselhal.

(1K 9,27)

Pro člověka je zřejmě obtížné pochopit, co ve společnosti schází, pokud se na nějaké úrovni nepodílí na lidském zápase. Něco vám může chybět jedině, pokud jste to hledali a zčásti zakusili. Dokonce se dá říci, že to ani nehledáte, pokud jste se toho už dříve nedotkli. Teď, když v západní kultuře tak dlouho chyběla klasická iniciace, nemůžeme dělat nic víc, než poukazovat na vzory v přírodě, na rychle postupující dekonstrukci kultury, která zruší iniciaci, a na některé potvrzující vzorce v samotné povaze a růstu mozku.

Máme za to, že zvířata vtiskávají a předávají svůj instinkt přirozeněji než my, ale i naši bratři ve zvířecím světě jasně ukazují, že mladí potřebují, aby jim staří ukázali, kým jsou. Lidé i zvířata imitují, napodobují. Toužíme po tom, po čem touží druzí, a děláme to, co vidíme dělat druhé, přestože pro postmoderního člověka je ponižující si toto připustit. Jak píše Rogers a Hammerstein, my všichni „potřebujeme být vyučováni, potřebujeme být pečlivě vyučováni“. Před pár lety dávali v televizi přírodopisný dokument o slonech v jedné části Afriky. Z nějakého důvodu se tamní mladí sloní samci chovali podivně, protispolečensky a vykazovali nesmyslné násilné chování. Dupali na auta, bezdůvodně vyvraceli stromy, a dokonce zabíjeli jiná malá zvířata a malá slůňata. Strážci parku přišli ten problém studovat a během svých výzkumů přišli na to, že v celé oblasti chybí starší sloní samec. Z nějaké příčiny všichni starší samci buď uhynuli, nebo byli zabiti kvůli slonovině. A tak se adolescentní samci jen toulali a nezřízeně řádili. A řešení? Pomocí helikoptéry tam přepravili z jiných oblastí několik starších sloních samců, vypustili je zde a během několika týdnů se celá situace překvapivě změnila. Vypadalo to,

že staří samci neudělali nic víc, než že mávali ušima a vydávali různé zvuky nebo naznačovali malé výpady. Nějakým způsobem z toho mladší sloni vyrozuměli, že se nechovají tak, jak by se hodní sloní chlapečci chovat měli. Zdálo se, že je to zkrátka takhle prosté. Jakmile starší zase plnili funkci starších, vrátily se věci brzy opět k normálu. V lidské říši, nejsou-li žádní králové, stanou se mladí bojovníci surovými, mudrci se chovají jako šarlatáni a milovníci se změní v závislé nešťastníky. Je potřeba, aby někdo dal mladému muži hranice a identitu. Ty on nedokáže získat sám, bez vedení.

Naše kultura není zdravou kulturou pro chlapce a muže. Jeden důvod, i když jistě ne jediný, je ten, že už nemáme kulturu starších, kteří by uměli následující generaci předávat moudrost, identitu a hranice. Většina mužů je zahrnuta nadměrnou mateřskou péčí a nedostává se jim péče otcovské – to platí ještě více dnes v době rozvedených rodin. Nebo abychom použili titulu klasického díla Alexandra Mitscherlicha, jsme „společnost bez otců“.¹⁷

Důsledky se projevují v celém životě a u obou pohlaví. Vyrůstají chlapečci, kteří nikdy nedospějí a chtějí se oženit s matkami namísto s manželkami, a dívky, které chtějí zajišťující a ujistňující tatínky, místo partnerů ochotných riskovat. Ani jedno pohlaví není připraveno na práci a dobrodružství plného života. Současná generace starších mužů ve Spojených státech z velké míry nebyla svými vlastními otci vyučována. Potřebná poučení jim byla předávána buď stručným mužským způsobem, nebo převyprávěna jazykem a zkušeností žen. Buď ženy vychovávaly chlapce, aby se stali jejich verzí mužů, nebo muži, kterým se nedostalo výchovy, formovali adolescentní úroveň vývoje ega. Ani jedno z toho není tím, co potřebujeme.

V mnoha případech teď začínáme od nuly nebo se modlíme o nějaké spontánní vzplanutí, protože předávat dál můžete jenom to, co sami znáte. Můžeme vést své syny a dcery jenom tak daleko, jak daleko jste sami došli. Muži, kteří ztratili otce ve věku deseti let, často dobře vychovávají své vlastní syny až zhruba do věku deseti roků, ale potom mnohdy ztrácejí důvěru ve své rodičovské schopnosti. Následuje malý výběr ze smutných statistik mladých mužů, kteří nebyli vychováni staršími.

Vzorci selhání mezi našimi mladými muži jsou odstrašující. Deprese, sebevraždy, zneužívání drog, alkoholismus a násilí mezi mladými muži v současné době exponenciálně rostou. „Přes 94 % všech vězňů jsou muži. Nejenže průměrná doba života mužů je o sedm let kratší než u žen, ale muži také trpí mnohem častěji než ženy žaludečními vředy a dalšími nemocemi ze stresu. U mužů je vyšší pravděpodobnost, že zemřou dřív než ženy na jednu z 15 hlavních příčin smrti... Přes 80 % všech sebevražd páchají muži. Ve věkovém rozmezí 20–24 roků páchají muži sebevraždu skoro šestkrát častěji než ženy. U mužů nad 85 let je pravděpodobnost sebevraždy čtrnáctkrát vyšší než u žen stejného věku. Muže něco bolí.“¹⁸

Dvacet roků se nám říkalo, že celý náš vzdělávací systém směřoval více k úspěchu chlapců a mužů, ale přitom výsledky vypadají přesně opačně. V posledních letech dívky předhánějí chlapce ve vůdčích pozicích, v závěrečných studentských projevech, v akademických úspěších a pak i v mnoha důležitých zaměstnáních. V mnoha společenstvích není politicky korektní o tom mluvit. Předpokládá se opak. Chlapci jsou úspěšní hlavně ve sportech, ale i tam nastupují mladé ženy a sebedůvěra chlapců se stále snižuje.¹⁹

Potřebujete mít poblíž sebe dobrého sloniho samce, jinak vůbec nebudete vědět jak být slonem. Čtrnáct let jsem sloužil jako vězeňský kaplan v Albuquerque a zjistil jsem, že jediná věc, kterou měli téměř všichni vězni společnou byla, že nikdo z nich neměl dobrého otce...

* * *

Aby si čtenáři nemysleli, že jenom americká společnost trpí tím, že neexistují iniciace pro mladé muže, musím upozornit, že i kultury tak starodávne jako původní obyvatelé Austrálie ztratily své iniciační tradice. Před několika lety jsem vedl velké mužské exercicie v jihozápadní Austrálii. Tamní muži, kteří si tyto exercicie naplánovali, vynaložili velké úsilí, aby byl čas strávený ve společenství opravdu speciální, a součástí jejich plánu bylo uskutečnit exercicie na velmi symbolickém místě blízko jedné starodávne lokality, která